

מרחבים משותפים בחיי הלילה בירושלים

מרב דגן

28/7/2021

בהנחיית תמיר מנצור כרמל ויערה רוזנר

מתודולוגיה

- ראיונות
 - 2 חוקרים שעוסקים בירושלים
 - 6 בעלי פאבים ואנשי חיי לילה בירושלים, מתוכם 4 ישראלים ו-2 פלסטינים.
 - 2 תושבות מזרח ירושלים
- מיפוי
- סקרים
 - סקר בעברית: 35 עונות ועונים, מתוכם 30 שיוצאים למקומות בילוי בסצינה האלטרנטיבית.
 - סקר בערבית: 24 עונות ועונים, מתוכם 10 שיוצאים למקומות בילוי בסצינה האלטרנטיבית.
- ראיונות המשך עם 4 מהעונות והעונים על הסקר. ראיון איכותני חצי מובנה.

מרחבים משותפים בחיי הלילה בירושלים

Google Earth

© 2021 Google

Image © 2021 Maxar Technologies

US Dept of State Geographer

© 2021 ORION-ME

מקומות בילוי בסצינה האלטרנטיבית במרכז העיר

מקרא

- מקומות בילוי בסצינה האלטרנטיבית
- מרכז העיר

בסרביה 2 0

פרגמון 3 0
התקליט 16 2
הקסטה 13 2
וידאו בר Video Gay Bar 6 1

פּוֹוּנְדַּק פּרוֹיֶקְט • Poündak Project 10 2

סירה 21 5

המזקקה HaMazkeka 19 5

המפעל 8 5

מהי הסצינה האלטרנטיבית?

זיהיתי 9 מקומות בילוי הממוקמים במרכז העיר ירושלים, חלקם קיימים שנים רבות (15-20 שנים), חלקם חדשים יחסית. המקומות מאופיינים בקהל קבוע שחוזר אליהם שוב ושוב.

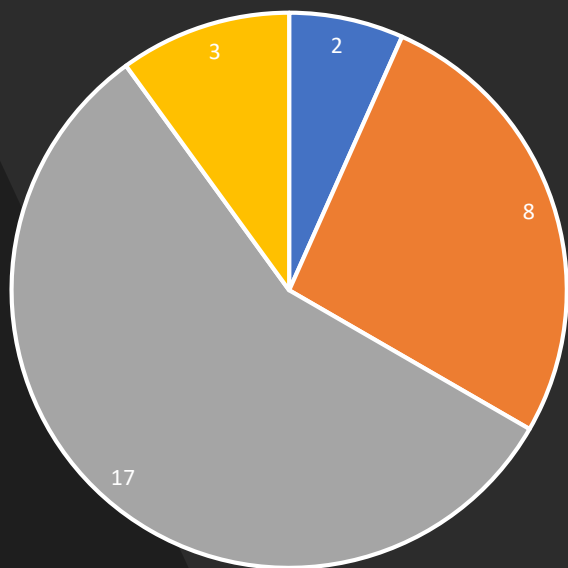
- "וייב ליברלי, שמאלני, גבול הסטלני, גבול האפל" – בר (שם בדוי)
- "הכל מאוד מינימלי... יושבים על ספסל, על שולחן רעוע, על המדרכה. המקום נראה היפסטרי, זה חלק מהשבירות. אין תנאים נוחים. לא מתיימרים להיות מקום יפה או יוקרתי. שתייה פשוטה. אין תפריט מפונפן. בירות מהחבית או מפחית. אווירה של מחתרטיות. מוזיקה אלקטרונית, טכנו, מוזיקה ערבית, די ג'ייז ערבים" – נעה (שם בדוי)
- "מי שמגיע למקומות האלה זה אנשים שאוהבים את הערבוב, לא רק עם פלסטינים אלא בכלל עם אוכלוסיות שונות" – בר (שם בדוי)
- "מה שמייצר את הקהילה זה שהמקומות מציעים חוויה אותנטית" – מוסא

זאת בניגוד לאופן בו מאפיינים את מקומות הבילוי במרכז העיר שלא משתייכים לסצינה האלטרנטיבית: מרחב מארח, שמרני, גזעני, מתוקתק, יוקרתי, לא מרדני, שנותן "הרגשה של חו"ל".

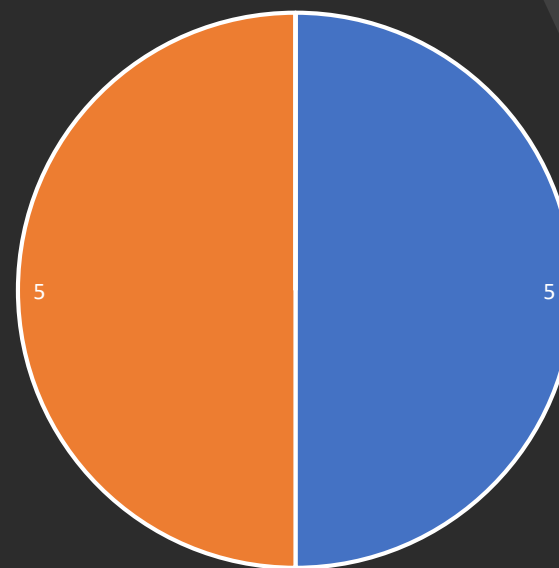
מפגש בין ישראלים לפלסטינים בחיי הלילה בסצינה האלטרנטיבית בירושלים

האם יוצא לך לראות סביבך צעירים וצעירות דוברי ערבית
במקומות הבילוי?

אף פעם לעיתים רחוקות בדרך כלל תמיד או כמעט תמיד

האם יוצא לך לראות סביבך צעירים דוברי עברית במקומות
הבילוי?

אף פעם לעיתים רחוקות בדרך כלל תמיד או כמעט תמיד

תחושות שמתעוררות במפגש עם האחר במקומות בילוי

תחושות של ישראלים-יהודים במפגש עם דוברי ערבית

• רצון להכיר:

- "בעיקר סקרנות ורצון להכיר"
- "יש משהו שמושך להכיר. נשים אגב הרבה יותר נדיר לפגוש, בעיקר גברים"
- "אני קצת מתפלא ושמח לראות שהם מרגישים בנוח במערב העיר"
- "משמח אותי שהם נמצאים, בעיקר ששותפים לעיצוב הבילוי - דיגיים ראפרים וכו"

• חוסר אינטראקציה:

- "תחושה של הפרדה, כל אחד בספירה משלו"
- "מפגש ברחוב אולי מתקיים, אבל אין ממש אינטראקציה. מפגש במועדון או בר יש קצת יותר אינטראקציה, בד"כ מעורר סקרנות אבל אין בסיס ליצור קשר ושיח"

תחושות שמתעוררות במפגש עם האחר במקומות בילוי

תחושות של פלסטינים במפגש עם דוברי עברית
(מתורגם)

- "מחשבות על איפה הוא שירת בצבא"
- "לפעמים אני נתקלת בהתגרות כי אני לובשת חג'אב"
- "הרגשות תלויים בצורת המחשבה שלהם ומשתנים לפי זה"
- "שאני לא אאלץ להוכיח את חפותי ואת הסיבה למה אני נמצא כאן. שיהיו אנשים שאני מכיר וشدומים לי בצורת החשיבה"

מחסום השפה

"אני מדברת ערבית. מדברת לא הכי טוב אבל מבינה ממש טוב. ובכל זאת תמיד כשיושבים ביחד השיח הוא בעברית. גם כשזו רק אני היהודיה והשאר ערבים, כולם ידברו בעברית או באנגלית. מי שלא מדבר עברית לא יכול להשתלב במפגש" – בר (שם בדוי).

...

"בירושלים זה נתפס לא טוב לדבר ערבית. לא תמיד פלסטינים אוהבים לדבר ערבית עם יהודים. זה מרגיש לי בין משוויץ לפטרוני לדבר כך סתם ערבית עם פלסטינים. מרגיש שהם יעדיפו לדבר עברית. היו פעמים שדיברתי ערבית וענו לי בעברית אז הבנתי את הרמז. לפעמים אנגלית היא ברירת המחדל" – אורן (שם בדוי).

...

"בעיקר אכזבה על זה שאני לא יכול לדבר איתם בשפה שהכי נוחה להם".

1. אווירה מכבדת וסובלנית: יחס שוויוני לערבים ויהודים.

איך יוצרים חיי לילה משותפים?

- "האווירה די צ'יל, כל אחת יכולה להיות מה שבא לה"
- "שיהיה למקום אופי ובד"כ אג'נדה פוליטית גם אם לא מאוד בולטת"
- "לא להחליט לערבים באיזה משבצת הם חייבים להיות, אלא לאפשר לאנשים לבחור בעצמם את החלק שהיו רוצים לקחת. למשל בסצינת הדיג'ייאים דיג'יי ערבי לא בהכרח חייב לעשות חאפלה"
- "מקומות אלו פחות "עוינים" עבור ערבים ממקומות אחרים ומספקים מרחב שמאפשר התנהלות נוחה במקום"
- "אין גזענות" (מתורגם)
- "זה הגיוני שכולנו רוצים ללכת למקומות שיש בהם יהודים שמאמינים בצדק ושמאלנים כי אלה מקומות שיותר נוח לנו בהם וקרובים אלינו ולצורת המחשבה שלנו ולהתנהגות שלנו" (מתורגם)
- "לפעמים אני נתקלת בהתגרות כי אני לובשת חג'אב" (מתורגם)
- "שאני לא אאלץ להוכיח את חפותי ואת הסיבה למה אני נמצא כאן. שיהיו אנשים שאני מכיר ושדומים לי בצורת החשיבה" (מתורגם)

1. אווירה מכבדת וסובלנית: יחס שוויוני לערבים ויהודים

עד כמה חשובה לך תחושת הביטחון במקום הבילוי?

איך יוצרים חיי
לילה משותפים?

דוברי ערבית

7

3

דוברי עברית

2

2

10

16

0%

10%

20%

30%

40%

50%

60%

70%

80%

90%

100%

■ בכלל לא חשוב ■ קצת חשוב ■ חשוב ■ חשוב מאוד

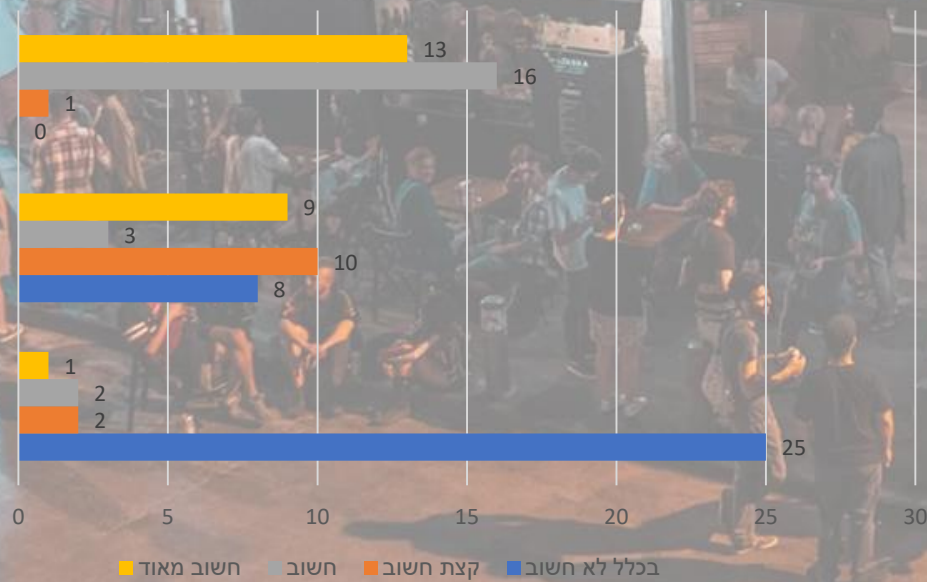
2. מיקום: על קו התפר.

• "האופציה הטובה ביותר היא באמצע" – מוזי

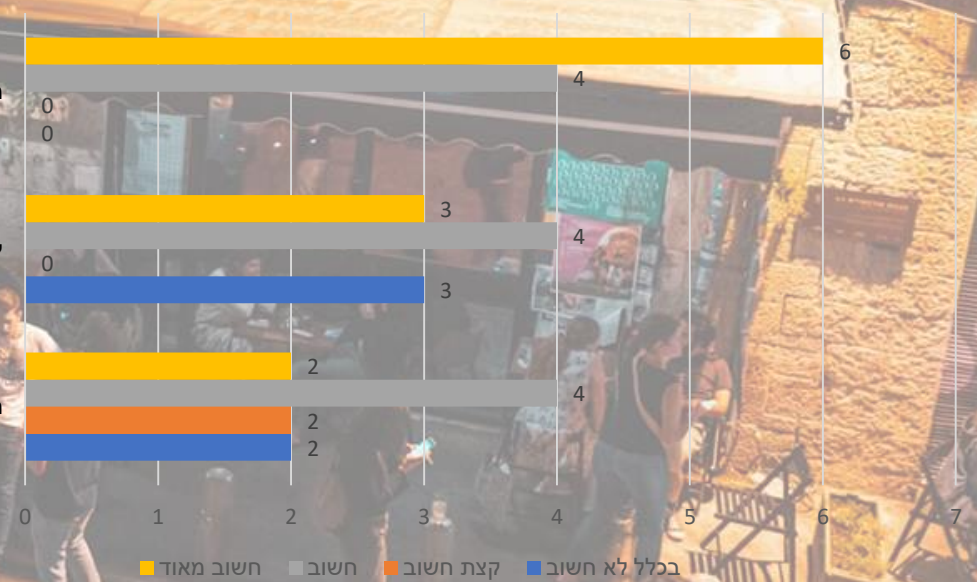
איך יוצרים חיי
לילה משותפים?

2. מיקום: על קו התפר.

עד כמה חשובים לך הדברים הבאים במקום בילוי?
מתוך העונים על הסקר בעברית

עד כמה חשובים לך הדברים הבאים במקום בילוי?
מתוך העונים על הסקר בערבית

3. חיבור לשטח – פעולה bottom up:

כדי שדברים יצליחו הם צריכים לצמוח מלמטה.

- זה לא עובד בצורה מאומצת.

- זה לא קורה בצורה ספונטנית.

שיתוף בצוותים ובתכנים של המקומות.

שילוב ערבים בצוות העובדים.

איך יוצרים חיי
לילה משותפים?

4. סגנון משותף:

- "גם הערבים וגם היהודים, כולם באותו ז'אנר אופנתי היפסטרי. אותה התנהגות. שבוריידה. סטייל קודר, לא פרש. זה מתגבר על פערי המוצא" – נעה
- "האנשים, המוזיקה, תחושת קהילה ותחומי עניין ותרבות משותפים, פתיחות מחשבתית וטמפרמנט, יחסי אנוש פתוחים יחסית"
- "ברים שנפתחים מאוחר. שומעת מוזיקה מוזרה, אנשים מוזרים. העשן בשיער. מי שלא מהסצנה לא יחזור. מי שנשאר הופך לבן המקום. אין הרבה עוברי אורח" – מוסא
- "טכנו זה מה שחיבר בין האנשים. יצר קהילה איתנה ומלוכדת, קשרים עמוקים... ערכים של חופש. מוזיקת טכנו רק נותנת חופש" – מוסא

איך יוצרים חיי לילה משותפים?

איך יוצרים חיי לילה משותפים?

5. דיסקרטיות: לא לצלם, להעלות לפייסבוק ולתייג את הלקוחות.

6. אומנים מקומיים: לתת את הבמה לאומנים מקומיים (גם אם המוזיקה לא ערבית).

7. שמירה על קודים: אפס סובלנות להטרדות מיניות, לא לגנוב, לא לנבל את הפה.

8. קהל בוגר (לא בני 18 טעונים).

9. מקום מרווח ופתוח.

סיכום

- כמו בכל מרחב משותף לישראלים ופלסטינים, גם בחיי הלילה בירושלים ישנם אתגרים.
- פעמים רבות המרחב המשותף מתקיים כמרחב מפוצל ששתי האוכלוסיות מתקיימות בו במקביל, ללא אינטראקציה ישירה ביניהן.
- לרוב לא נוצרות אינטראקציות ספונטניות בין ישראלים לפלסטינים בחיי הלילה, אלא אם יש בסיס קודם להכרות או גורם מחבר.
- הממצאים מעלים כי רבים היו מעוניינים באינטראקציה יותר קרובה עם הצד השני, אולם הם מעידים על קושי הנובע ממחסום שפה, מתיחות פוליטית, ועוד. עם זאת, ניכר כי ישנם גורמים ואמצעים התורמים ליצירת חיי לילה משותפים, כמו יחס סובלני ושוויוני, אווירה פתוחה ומכבדת, מיקום, הכרות קודמת מחוץ לחיי הלילה, שילוב ערבים ויהודים בצוות ובתכנים של חיי הלילה, זהות משותפת המבוססת על תרבות אלטרנטיבית, וכו'.

"יש פה את
האופציה למי
שמחפש מרחב
משותף... צריך
לרצות ולחפש את
המפגש. אני
חיפשתי את זה" –
בר (שם בדוי)